

- BRABEC, F., DUBCOVÁ, A. (1989): Zmena štruktúry výroby, ako diagnostický faktor rozmiestnenia cukrovarov v Západoslovenskom kraji. In: Diagnosticko-prognostické postupy a racionálne využitie územia. Nitra.
- DUBCOVÁ, A. (1987): Priemyselné uzly Dolnonitrianskeho regiónu a životné prostredie. In: Geografia a životné prostredie. Bratislava.
- DUBCOVÁ, A. (1984): Vzťahy teritoriálno-priemyselných útvarov v Dolnonitrianskom regióne. Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica Nr. 23, Bratislava.
- MLÁDEK, J., DUBCOVÁ, A. (1983): Teritoriálne priemyselné útvary v Dolnonitrianskom regióne. Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica Nr. 22, Bratislava.
- DUBCOVÁ, A. (1978): Územné priemyselné jednotky Dolnonitrianskeho regiónu (Rigorózna práca). Bratislava.

TRANSFORMATION CHANGES IN PRIVATIZATION OF INDUSTRY IN THE NITRA COUNTY

Alena DUBCOVÁ

Summary

The area of Nitra county is 12,94 % from the whole area of Slovakia. More than 13,30 % from Slovak population live in these region.

The Nitra county is industrial region, where dominant are agricultural production and non-metal materials. The process of privatization, restructuralisation, reduction of workers, and influence of foreign capital are very important for transformation processes, which are necessary for industrial development of the county Nitra. In this time industrial structure of Nitra county is very diversified, with public and private sectors and foreign capital (in 1997 96,6 % of industrial organisations where in private sector).

Recenzent: Doc. RNDr. Viliam Lauko, CSc.

PREDPOKLADY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V TOPOĽČIANKACH

Magdaléna HASPROVÁ

Abstract

The village Topoľčianky has definite preconditions of tourism development. In the paper localisation, realisation and selective preconditions separately are evaluated. Localisation preconditions have the biggest influence for development of tourism in Topoľčianky (castle Topoľčianky, horses, hunting area and the breeding of European bison are dominant). Information's about accommodation and restaurant facilities (realisation preconditions) and

Mgr. Magdaléna HASPROVÁ

Katedra geografie, Fakulta prírodných vied UKF Nitra, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

information's about visitors (selective preconditions) are very interesting and necessary for the complex evaluation of tourism development in Topoľčianky.

Key words: localisation, realisation and selective preconditions, the tourism development, evaluation of preconditions

1. Úvod

Slovensko, aj napriek malej rozlohe, môže svojim návštevníkom ponúknuť množstvo prírodných krás, vzácne kultúrohistorické pamiatky, rázovitú ľudovú architektúru i veľmi zaujímavý folklór. K miestam, ktoré svojich návštevníkov vždy niečím oslovia, patrí aj obec Topoľčianky, ktorá sa nachádza na území západného Slovenska, 35 km severovýchodne od Nitry. Podľa aktualizácie Rajonizácie cestovného ruchu SSR (z r. 1981) sa obec začleňuje do Trbečskej podoblasti Hornonitrianskej oblasti, ktorá má podľa rajonizácie celoštátny význam (II. kategória).

2. Prehľad literatúry a metodika práce

V posledných desaťročiach sa k spoločenským aktivitám, ktoré ovplyvňujú štruktúru, využívanie a vzhľad krajiny, zaradil aj cestovný ruch. Práce publikované na tému geografia cestovného ruchu rozdeľujeme do dvoch skupín:

1. teoretické práce – práce P. Mariota (1983), E. Kopšu (1970), E. Otrubovej (1991), R. Wokouna a J. Vystoupila (1983)
2. práce venované geografickému výskumu cestovného ruchu na konkrétnom území – práce E. Šípku (1975), S. Šprincovej (1969), A. Dubcovej a H. Kramárekovej (1992, 1994).

Pri spracovaní danej témy sme najskôr použili metódu zhromažďovania aktuálnych informácií a dostupnej literatúry. V druhej fáze sme zhromaždené údaje analyzovali a z dôvodu nedostatku kvalitných už zhromaždených informácií sme vlastným mapovaním skúmaného územia získali nové informácie. V tretej fáze sme použili metódu syntézy, v ktorej sme spracované údaje usporiadali nielen do systematického celku, ale sme ich aj komplexne zhodnotili.

3. Predpoklady cestovného ruchu

Podľa funkčno-chorologického členenia P. Mariota (1983) sme predpoklady Topoľčianok pre rozvoj cestovného ruchu rozdelili do troch skupín: lokalizačné, selektívne, realizačné. Tieto tri skupiny sme samostatne analyzovali a v závere, v rámci komplexného hodnotenia predpokladov obce, sme sa zaoberali atraktivnosťou a potenciálom miestnej krajiny z hľadiska cestovného ruchu, ako aj prevládajúcimi formami a druhmi cestovného ruchu na danom území.

3.1 Lokalizačné predpoklady

Pri hodnotení lokalizačných predpokladov je vhodné zvlášť analyzovať prírodné predpoklady a kultúrno-správne predpoklady.

Vplyv reliéfu, klímy, vodstva, flóry a fauny treba brať do úvahy pri skúmaní *prírodných predpokladov*. Ich analýzou sme zistili, že najväčší vplyv na rozšírenie a kvalitu rôznych foriem cestovného ruchu v obci má poloha a reliéf Topoľčianok. Obec sa rozprestiera na kontaktnej

línii Karpát a Panónskej panvy. Z východu, zo severu a zo západu lemujú okolie Topoľčianok, ktoré je súčasťou Žitavskej sprašovej pahorkatiny, lesy pohoria Trfbeč a Pohronský Inovec. Nadmorská výška týchto pohorí (Trfbeč 829 m n. m., Pohronský Inovec 901 m n. m.) umožňuje v oblasti rozvoj turistiky, cykloturistiky, poľovníctva. Keďže snehová pokrývka sa v tejto oblasti udrží 40 až 50 dní, môžu svahy počas zimy využívať najmä bežci na lyžiach. V okruhu 20 km sú štyri strediská zimných športov, v ktorých sú vybudované lyžiarske vleky, stravovacie i ubytovacie zariadenia. Tieto strediská majú však skôr regionálny význam. Za najväčší nedostatok v rámci prírodných predpokladov pokladáme to, že počas horúcich letných dní sú návštevníci Topoľčianok nútení navštíviť kúpalisko v Zlatých Moravciach (5 km), ktoré je jediným v okrese. A ešte horšie sú na tom milovníci vodných nádrží a jazier, pretože vodné nádrže Veľké Uherce, Slepčany a Kozárovce sú vzdialené 15 – 24 km od Topoľčianok. Aj tento nedostatok prispieva k tomu, že po zhodnotení prírodných predpokladov má obec z hľadiska atraktívnosti len regionálny význam. Jedine zubria obora a anglický park majú celoštátny význam a sú každoročne navštevované tisíckami domácich i zahraničných hostí. Zubria obora bola zriadená 21. 8. 1964 za účelom ochrany najväčšieho európskeho suchozemského cicavca Zubra hrivnatého (*Bison bonasus*). Park v Topoľčiankach, v ktorom rastie veľké množstvo cudzokrajných drevín, bol vyhlásený za chránený areál. Návštevníci Topoľčianok si môžu svoj pobyt obohatiť návštevou aj jednej z najkrajších botanických záhrad na Slovensku – Arboréta Mlyňany, ktoré je vzdialené 14 km od Topoľčianok.

Najlepšie možnosti obce pre rozvoj cestovného ruchu majú Topoľčianky vďaka druhej podskupine lokalizačných predpokladov. V rámci *kultúrno-správných predpokladov* sa zvlášť hodnotia kultúrne pamiatky a podujatia, ktorými sú Topoľčianky už známe. Dominantou Topoľčianok je národná kultúrna pamiatka topoľčiansky kaštieľ, ktorý je v súčasnosti navrhnutý do zoznamu Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. V klasicistickom krídle kaštieľa je múzeum dobového nábytku zo 16. až 17. storočia a jedna z najvzácnejších zámockých knižníc na Slovensku, v ktorej je približne 14 000 zväzkov kníh. Tri renesančné krídla zámku slúžia ako ubytovacie a stravovacie priestory pre hostí. Klasicisticko-renesančný kaštieľ je zaujímavý aj tým, že od roku 1918 do roku 1950 bol letným sídlom československých prezidentov a svoju popularitu získal i v období, keď hotelová časť zámku slúžila ako zotavovňa ROH. Veľa kultúrno-historických pamiatok sa nachádza aj v okolí Topoľčianok, napr. zrúcanina hradu Hrušov z 13. storočia, zrúcanina hradu Gýmeš a najstaršia celistvá zachovalá národná pamiatka na Slovensku – Kostol sv. Juraja v Kostoľanoch pod Trfbečom. Z organizovaných podujatí je potrebné spomenúť medzinárodné aukcie koní a dostihové preteky. Počas letných prázdnin hotel Zámok organizuje každú nedeľu na nádvorí kaštieľa vystúpenia mnohých hudobných telies. Toto podujatie s názvom Zámocké kultúrne leto má dlhoročnú tradíciu. Okrem týchto podujatí sú Topoľčianky známe organizovaním Medzinárodného bábkarského festivalu MINIFEST TOP a mnohých športových podujatí.

3.2 Selektívne predpoklady

Novým trendom sa nevyhol ani cestovný ruch. V 90-tych rokoch nášho storočia sme zaznamenali pokles návštevníkov v najznámejších strediskách cestovného ruchu. Nový trend je prežiť dovolenku v tichom a čistom prostredí (Z. Dúžeková, 1996). A práve v tomto vidíme výhodné možnosti budúceho rozvoja cestovného ruchu nielen v Topoľčiankach, ale aj v iných

regiónoch celého Slovenska. Analýzou selektívnych predpokladov cestovného ruchu Topoľčianok sme zistili, že nástup tohto trendu v obci je ešte len v začiatkoch. Keďže Topoľčianky hodnotíme ako cieľové miesto účastníkov cestovného ruchu, v rámci hodnotenia selektívnych predpokladov sme zisťovali rozdiely medzi návštevníkmi obce. Analýza nám potvrdila existenciu rozdielov medzi krátkodobým a dlhodobým cestovným ruchom. V rámci krátkodobého cestovného ruchu prevládajú mladí ľudia, ktorí navštevujú Topoľčianky počas školských výletov, alebo rámci pobytu v detských letných táboroch. Medzi návštevníkmi zo Slovenska, ktorých pobyt trvá viac ako 7 dní, prevládajú dôchodcovia. Rozdiely sme zistili aj v štruktúre hostí, ktorá závisí aj od charakteru ubytovacieho zariadenia.

Ľudia v poproduktívnom veku tvoria až 70% návštevníkov ubytovaných v *hoteli Zámok Topoľčianky*. Tento vysoký percentuálny podiel dôchodcov je zapríčinený tým, že hotel bol v minulosti zotavovňou ROH. Najviac dôchodcov prichádza do kaštieľa v mesiacoch apríl, máj, september, október, teda v období, keď im hotel Zámok poskytuje zľavu na ubytovaní (tab. č. 1).

Tab. 1. Ubytovaní hostia v *hoteli Zámok* (1997)

Mesiac	Počet ubytovaných	Počet ubytovaných zo SR	Počet prenocovaní
I	60	50	153
II	241	216	429
III	251	197	503
IV	457	370	1110
V	447	372	1578
VI	402	258	817
VII	360	232	1904
VIII	455	216	1638
IX	496	331	1110
X	449	348	1390
XI	210	159	355
XII	280	146	448
SPOLU	4108	2895	11435

Z domácich hostí tvoria ľudia v produktívnom veku 20% a 10% deti. V štruktúre podľa pohlavia sú tiež rozdiely. Medzi domácimi návštevníkmi tvoria až 70% ženy a naopak muži majú prevahu u zahraničných hostí. Odlišnosti existujú aj v účele pobytu. U zahraničných hostí prevláda zamestnanecký cestovný ruch a u domácich návštevníkov turistický a rekreačný cestovný ruch. Až 1/4 zahraničných hostí tvoria občania Českej republiky. Veľké množstvo hostí prichádza zo SRN a Rakúska, z ktorých mnohí sú dlhoročnými klientmi tohto zariadenia. Štruktúru ubytovaných hostí v *hoteli Zámok* podľa národností (1997) dokumentuje tabuľka č. 2.

Tab. 2. Ubytovaní hostia v hoteli Zámok podľa národností (1997)

Krajina	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Spolu
Austrália										2		2	4
Česká republika		15	16	31	35	26	9	36	46	15	28	72	329
Dánsko				2						2			4
Fínsko								1	3				4
Francúzsko					1	1	4	2	3		2		13
Holandsko							1	2	1				4
Chorvátsko					2	1	3	2					8
Izrael										2			2
Kanada						1	1	1	1				4
Maďarsko			5	5	7			20	42	47	7	1	134
Nemecko	7	3	16	26	7	69	34	30	9	6	6	4	217
Nórsko			2	1	1								4
Pobaltské rep.		2		2		5		11					20
Poľsko			1		2	3	3		5	1		53	68
Rakúsko	3	5	4	9	14	1	55	79	4	19			193
Rumunsko						1							1
Rusko			3			4					4		11
Slovinsko					2				2			1	5
Španielsko										2			2
Švajčiarsko						2	5	3	1				11
Švédsko									2			1	3
Taliansko			4	3		2	3	4	4				20
Ukrajina			2	8		27	9	14	4				64
USA				1	3		1	1	5		4		15
Veľká Británia			1		1			33	33	5			73
Spolu	10	25	54	87	75	144	128	239	165	101	51	134	1213
Slovensko	50	216	197	370	372	258	232	216	331	348	159	146	2895
SPOLU	60	241	251	457	447	402	360	455	496	449	210	280	4108

Od januára 1997 sa zvýšil počet návštevníkov Topoľčianok vďaka obnove *hotela Národný dom Topoľčianky*, v ktorom bolo v roku 1997 ubytovaných 2 238 návštevníkov. Väčšinu z nich tvorili domáci hostia, zo zahraničia prevládali obyvatelia Českej republiky, Rakúska a SRN. O tom, že hotel si získava dobré meno, svedčí aj údaj o počte ubytovaných hostí za I. polrok 1998 – 1 662 ubytovaných.

Úplne odlišnú štruktúru hostí sme zistili medzi hosťami ubytovanými v športovom areáli TJ Tatran. Tu prevládajú ľudia v predproduktívnom a v produktívnom veku, ktorí toto zariadenie využívajú na športové sústredenia alebo ako školu v prírode.

3.3 Realizačné predpoklady

K najvýznamnejším realizačným predpokladom cestovného ruchu patria *komunikačné predpoklady a materiálno-technická základňa*, teda všetko to, čo nám umožňuje zrealizovať dobrú a príjemnú dovolenku. Tieto predpoklady majú rovnako dôležitú a nenahraditeľnú úlohu pre rozvoj cestovného ruchu ako lokalizačné a selektívne predpoklady. V realizačných predpokladoch majú Topoľčianky najväčšie rezervy. Ubytovacia kapacita je 216 lôžok a stravovacia kapacita je 230 stoličiek (tab. č. 3).

Tab. 3. Ubytovacie a stravovacie zariadenia v Topoľčiankach a ich kapacita

Zariadenie	Počet postelí	Počet stoličiek
hotel Zámok	90	90
hotel Národný dom	60	60
ubytovňa TJ Tatran	66	80
Topoľčianky	216	230

Najznámejším ubytovacím zariadením je *hotel Zámok Topoľčianky*, ktorý sa svojím vybavením, úrovňou a rozsahom poskytovaných služieb zaraďuje k hotelom II. kategórie. Zaujímavosťou je možnosť ubytovania sa v prezidentskom apartmáne T. G. Masaryka. Hotel poskytuje aj spoločensko-zábavné, informačné a sprostredkovateľské služby. Po dlhšej rekonštrukcii bol 1. januára 1997 otvorený *hotel Národný dom Topoľčianky*, ktorý tiež patrí k hotelom II. kategórie. Hotel je postavený v strede obce, pri ceste II. triedy. A práve táto výhodná poloha ho predurčuje pre rozvoj tranzitného cestovného ruchu. Tretím ubytovacím zariadením je *ubytovňa miestnej TJ Tatran Topoľčianky*. Toto zariadenie je rozdelené na dve časti: na hotelovú a turistickú. Hlavne turistická ubytovňa je využívaná celý rok, pretože patrí k jedným z najlacnejších v okolí. Okrem ubytovania a stravovania poskytuje TJ Tatran Topoľčianky športové, rekreačné a regeneračné služby nielen ubytovaným hosťom, ale aj ľuďom zo širokého okolia. 1. septembra 1998 získala táto ubytovňa konkurenta v podobe novootvoreného *Športhotelu ViOn*. V tomto zariadení je ubytovacia kapacita 46 lôžok a stravovacia kapacita 120 stoličiek. V areáli športhotela sa nachádzajú tri ihriská, sauna, plavecký bazén, fitnesscentrum. Výhodná je aj poloha hotela (2 km od Topoľčianok) na ceste II. triedy medzi

Zlatými Moravcami a Topoľčiankami. Ako dôsledok tohoto faktu vidíme zvýšenie množstva návštevníkov obce. Najhoršie predpoklady má obec v poskytovaní špeciálnych služieb. Existuje síce informačné centrum, ktoré poskytuje kvalitné informácie o Topoľčiankach, ale informácie o blízkom okolí sú nedostatočné. V porovnaní s realizačnými predpokladmi iných sídel v rámci okresu Zlaté Moravce má obec najväčšiu kapacitu ubytovacích zariadení, čo je jeden z faktorov, ktoré vplývajú na celkový počet návštevníkov.

4. Záver

Komplexným zhodnotením predpokladov obce pre rozvoj cestovného ruchu sme zistili nielen pozitíva, ale aj negatíva. Z toho pozitívneho treba vyzdvihnúť to, že Topoľčianky majú najlepšie možnosti pre rozvoj turistického a rekreačného cestovného ruchu, pretože tieto formy cestovného ruchu sa môžu uskutočňovať počas celého roka. Nedostatky odporúčame odstrániť nasledovnými návrhmi:

- pre zlepšenie realizačných a aj celkových predpokladov odporúčame zvýšiť úroveň a kapacitu už existujúcich stravovacích a ubytovacích zariadení
- vybudovať chýbajúce ubytovacie zariadenie I. kategórie, ktoré by prilákalo bohatú klientelu zo zahraničia
- skvalitniť služby všetkého druhu a zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na reklamu
- neustály rozvoj poľovníctva, pretože je prínosom nielen devízových prostriedkov, ale predovšetkým púta špecifickú klientelu

Predpokladáme, že snahy o optimálny rozvoj cestovného ruchu v Topoľčiankach budú mať priaznivý vplyv nielen na samotnú obec, ale aj na celé okolie.

Literatúra:

- ČEPČEK, Š. (1983): Topoľčianky. TATRAN n. p., Bratislava 1983, 167 s.
- DUBCOVÁ, A., KRAMÁREKOVÁ, H. (1992): Predpoklady rozvoja cestovného ruchu a rekreácie v okrese Prievidza. Geografické štúdie, 1, VŠPg Nitra, Nitra 1992, s. 69-97
- DÚŽEKOVÁ, Z. (1996): Cestovný ruch rozvíja vidiek. Bulletin pre cestovný ruch, PANO-RAMA, Bratislava 1/1996, s. 3
- KOPŠO, E. (1970): Základy geografie cestovného ruchu ČSSR, Učebnica pre poslucháčov postgraduálneho štúdia. Bratislava, Vysoká škola ekon. 1970, s. 87
- MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. VEDA, Bratislava 1983, 252 s.
- ŠÍPKA, E. (1975): Hodnotenie stredného Považia ako regiónu cestovného ruchu. Geografický časopis, č. 4, 1975, s. 344-362
- ŠPRINCOVÁ, S. (1969): Geografie cestovného ruchu v Jeseníkach. Vlastivědný ústav, Šumperk, 1969, s. 156
- WOKOUN, R., VYSTOUPIL, J. (1983): Vybrané kapitoly z geografie rekreace. PvF UJEP, Brno, 68 s.

PRECONDITIONS OF TOURISM DEVELOPMENT IN TOPOĽČIANKY

Magdaléna HASPROVÁ

Summary

Topoľčianky (3000 inhabitants) is one of the most interesting places in the Slovak Republic. This village is a dominant spot among the villages of upper Požitavie. It is situated 198 metres above sea level into the Tribeč and Pohronský Inovec hills.

Topoľčianky has many things to offer. In the lovely English park is located castle, which was proposed for inclusion in the World Cultural Heritage list of UNESCO and in the years 1924 to 1950 the manor was a summer residence of Czechoslovak presidents. In the castle are situated museum and the hotel „Zámok“. The village is also well known for Arabian and Lippizaner horses, horse auctions, the largest hunting area in Europe and the breeding of European bison and moufflon. There are a lot of places to visit near Topoľčianky: the ruins of Gýmeš, Hrušov and Skýcov castle, Botanical garden Mlyňany.

Topoľčianky can offer to the visitor's not only historical monuments and natural beauty but also many sporting and cultural events and last but not least accommodation and restaurant facilities of a required standard.

This village will become the centre of tourism by improving the quality and quantity of accommodation and restaurant facilities and special services.

Recenzent: Doc. RNDr. Viliam Lauko, CSc.

VYBRANÉ PROBLÉMY CESTOVNÉHO RUCHU OKRESU NITRA

Alfred KROGMANN

Abstract

Nitra district has only regional importance within the framework of Slovakia from the viewpoint of tourism. But it is the city of Nitra which has an exceptional position because of its eventful history. Localisation possibilities, especially those of cultural and historical nature are related with this exceptional position.

Thanks to the political and economic changes Nitra has become one of the most important exhibition centres in Slovakia. It is one of the suitable alternatives for compensation of the fact that the district has only minimal importance from the viewpoint of natural localisation factors.

The structure of visitors to Nitra is closely connected with the traffic position of the city and district which has mainly transit nature.

Key words: economic environment, social environment, political environment, ecological environment, technological environment, tourism, exhibitional tourism

1. Úvod

Popri svojej prvotnej funkcii – zabezpečiť obnovu fyzických a psychických síl človeka, spĺňa cestovný ruch aj ďalšie významné úlohy. Tou najvýznamnejšou je schopnosť odstránenia,

Mgr. Alfred KROGMANN

Katedra geografie, Fakulta prírodných vied UKF, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra, E-mail: krogmann@unitra.sk